

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **nezl. H. K.** zastoupen Organizací pro pomoc uprchlíkům, se sídlem Kovářská 4, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 10. 2017, č. j. 11 A 172/2017 - 19,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 10. 2017, č. j. 11 A 172/2017 - 19, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobce doručil dne 7. 9. 2017 Městskému soudu v Praze (dále též „městský soud“) správní žalobu, kterou se domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 8. 2017, č. j. MV-43473-11/OAM-2017, jímž mu byla uložena povinnost uhradit náklady spojené s jeho zajištěním podle § 176c ve spojení s § 123 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o pobytu cizinců“), a to ve výši 33 638 Kč a povinnost uhradit náklady řízení ve výši 1 000 Kč.

[2] Usnesením ze dne 18. 9. 2017 městský soud vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku za podanou správní žalobu ve výši 3 000 Kč.

[3] V podání doručenému městskému soudu dne 25. 9. 2017 žalobce požádal městský soud o přiznání osvobození od soudního poplatku. Uvedl, že nedisponuje finančními prostředky potřebnými k uhrazení soudního poplatku. Přiložil vyplněný formulář

(Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, dále též „prohlášení"), v němž uvedl, že se nachází v Bulharsku, kam byl deportován českými úřady. Je omezen na osobní svobodě v detenčním zařízení. V České republice nemá žádný majetek, ani příjem; nemá žádné oprávnění k pobytu.

II.

[4] Usnesením ze dne 9. 10. 2017 městský soud rozhodl, že žalobci se osvobození od soudních poplatků nepřiznává. V odůvodnění uvedl, že osvobození od soudních poplatků je výjimečným institutem, který lze použít jen v případě, jsou-li proto zvlášť závažné důvody. I pokud by účastník řízení doložil, že nemá dostatečné finanční prostředky, neznamená to, že by soud musel jeho žádosti vyhovět a od soudních poplatků jej osvobodit. V daném případě žalobce neprokázal ani neosvědčil, že předpoklady pro osvobození od soudních poplatků byly naplněny. Povinnost doložit tyto skutečnosti přitom leží na žalobci.

III.

[5] Proti usnesení městského soudu podal žalobce (dále táž „stěžovatel") dne 16. 10. 2017 kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Dle stěžovatele odůvodnění usnesení městského soudu není dostatečné a přesvědčivé ve vztahu ke konkrétním podmínkám, za kterých může soud rozhodnout o osvobození od soudního poplatku. Dle stěžovatele je vyjádření soudu vnitřně rozporné, když uvádí, že stěžovatel předložil potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, avšak dále uvádí, že nedoložil, že nemá dostatek prostředků. Obsahem samotného prohlášení se soud přitom konkrétně nezabýval a neuvedl, z jakých důvodů v něm uvedené skutečnosti považuje za nedostatečné. Stěžovatel byl navíc již v minulosti Nejvyšším správním soudem od soudních poplatků osvobozen. Situace stěžovatele je i v současnosti totožná. Stěžovatel navrhl Nejvyššímu správnímu soudu, aby usnesení městského soudu zrušil.

IV.

[6] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že odůvodnění napadeného usnesení městského soudu obsahuje dostatečné důvody, které odůvodňují závěr městského soudu, že nebyly dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

V.

[7] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí městského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, bod 27). V nyní souzené věci se ze stejných důvodů neuplatní ani § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (viz shora zmiňované

usnesení rozšířeného senátu, konkrétně jeho bod 29); Nejvyšší správní soud proto stěžovatele nevyzýval k doložení povinného zastoupení.

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[9] Kasační stížnost je důvodná.

[10] Stěžovatel primárně poukazoval na nepřezkoumatelnost kasační stížností napadeného usnesení městského soudu.

[11] Nejvyšší správní soud při posuzování nepřezkoumatelnosti rozhodnutí krajských soudů (zde městského soudu) vychází z ustálené judikatury Ústavního soudu (např. nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, uveřejněný pod č. 34 ve svazku č. 3 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nález Ústavního soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, uveřejněný pod č. 85 ve svazku č. 8 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), podle níž jedním z principů, které představují součást práva na řádný a spravedlivý proces, jakož i pojem právního státu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 1 Ústavy), jež vylučuje libovůli při rozhodování, je i povinnost soudů své rozsudky řádně odůvodnit (ve správním soudnictví podle ustanovení § 54 odst. 2 s. ř. s.). Z odůvodnění rozhodnutí proto musí vyplývat především vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé.

[12] Nejvyšší správní soud nepominul ani nález Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, (dostupný na www.nalus.usoud.cz), v němž Ústavní soud vyslovil, že „*odůvodnění rozhodnutí soudu jednajícího a rozhodujícího ve správním soudnictví, z něhož nelze zjistit, jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodné skutečnosti, nevyhovuje zákonným požadavkům kladeným na obsah odůvodnění a v konečném důsledku takové rozhodnutí zasahuje do základních práv účastníka řízení, který má nárok na to, aby jeho věc byla spravedlivě posouzena*“. Ostatně Ústavní soud i v nálezu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 1534/08 (dostupný na www.nalus.usoud.cz), rovněž konstatoval, že: „[*s]oudy jsou povinny své rozhodnutí řádně odůvodnit; jsou povinny též vysvětlit, proč se určitou námitkou účastníka řízení nezabývaly (např. proto, že nebyla uplatněna v zákonem stanovené lhůtě). Pokud tak nepostupují, porušují právo na spravedlivý proces garantované čl. 36 odst. 1 Listiny*“.

[13] Otázkou přezkoumatelnosti rozhodnutí správních soudů se Nejvyšší správní soud zabýval ve své judikatuře již dříve. Bylo tomu tak např. v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003 - 130, který byl uveřejněn pod č. 244/2004 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, v němž vyložil, že: „*Za nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze považovat zejména ta rozhodnutí, která postrádají základní zákonné náležitosti, z nichž nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo rozhodnuto, která zkoumají správní úkon z jiných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpokládaného přezkumu mimo rámec žalobních námitek), jejichž výrok je v rozporu s odůvodněním, která neobsahují vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné*“. V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, který byl

publikován ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 133/2004, pak vyslovil Nejvyšší správní soud názor, že: „*Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostatcích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Za takové vady lze považovat případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy byly v řízení provedeny*“. Nejvyšší správní soud též vyslovil v rozsudku ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, dostupném na www.nssoud.cz, že pokud „*z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů či utváření závěru o skutkovém stavu, z jakého důvodu nepovažoval za důvodnou právní argumentaci stěžovatele v žalobě a proč subsumoval popsaný skutkový stav pod zvolené právní normy, pak je třeba pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů a tím i nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.*“. Judikatuře Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44, který byl uveřejněn pod č. 689/2005 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) je jinak společný závěr, že „*není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci z hlediska účastníka řízení klíčovou, na níž je postaven základ jeho žaloby. Soud, který se vypořádává s takovou argumentací, ji nemůže jen pro nesprávnost odmítnout, ale musí také uvést, v čem konkrétně její nesprávnost spočívá*“.

[14] Nejvyšší správní soud s poukazem na shora uvedené konstatuje, že má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být zřejmé, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný a jak uvážil o pro věc podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování těchto skutečností. Uvedené musí nalézt svůj odraz v odůvodnění rozhodnutí. Je tomu tak proto, že jen prostřednictvím odůvodnění lze dovodit, z jakého skutkového stavu správní soud vyšel a jak o něm uvážil.

[15] Kasační stížností napadené usnesení městského soudu nesplňuje výše uvedené požadavky.

[16] Ze soudního spisu vyplývá, že v podání doručeném městskému soudu dne 25. 9. 2017 stěžovatel požádal městský soud o přiznání osvobození od soudního poplatku. Uvedl, že nedisponuje finančními prostředky potřebnými k uhrazení soudního poplatku. Přiložil prohlášení (Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce – vzor č. 060), v němž uvedl, že se nachází v Bulharsku, kam byl deportován českými úřady. Je omezen na osobní svobodě v detenčním zařízení. V České republice nemá žádný majetek, ani příjem; nemá žádné oprávnění k pobytu.

[17] Z odůvodnění usnesení městského soudu nevyplývá, jak o těchto tvrzeních soud uvážil. Městský soud pouze lapidárně uvedl, že stěžovatel neprokázal ani neosvědčil splnění předpokladů pro přiznání osvobození od soudních poplatků ve smyslu ustanovení § 36

odst. 3 s. ř. s., tedy neprokázal svá tvrzení, že splňuje předpoklady pro přiznání osvobození.

[18] Městský soud přitom ani nenaznačuje, jak jinak, než předložením uvedeného prohlášení, mohl stěžovatel prokázat tvrzení o své nemajetnosti. K otázce prokazování nemajetnosti se zdejší soud již vyjádřil, když např. v rozsudku ze dne 26. 7. 2006, č. j. 3 Azs 35/2006 - 104 uvedl: *„postup krajského soudu, jenž zamítl návrh na ustanovení zástupce (§ 35 odst. 7 s. ř. s.) s odůvodněním, že stěžovatelka neprokázala tvrzení o své majetkové situaci listinnými důkazy, přičemž tato tvrzení stěžovatelky spočívala v tom, že nemá žádný majetek ani příjmy, je vadný a je důvodem pro zrušení takového usnesení. Krajský soud svým postupem popřel tzv. negativní důkazní teorii, podle níž nelze dokazovat neexistující skutečnosti.*" Negativní tvrzení stěžovatele (tj. tvrzení, že nemá dostatečné prostředky k zaplacení soudního poplatku) nelze prokazovat obdobně jako tvrzení pozitivní. V takovém případě může soud zkoumat pouze pravděpodobnost a věrohodnost tvrzení účastníka řízení, zejména v kontextu jeho jiných tvrzení a obsahu spisu, případně jej vyzvat k prokázání skutečností, které prokázat lze (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 27. 5. 2009, č. j. 4 Ads 46/2009 - 77). Měl-li městský soud jakékoliv pochybnosti stran věrohodnosti uvedených údajů, bylo na místě stěžovatele vyzvat k prokázání těchto údajů (které prokázat lze). Takový postup však městský soud nezvolil a bez dalšího žádosti stěžovatele nevyhověl. Městský soud nijak nereflektoval ani nezletilost stěžovatele.

[19] Nad rámec uvedeného zdejší soud uvádí, že je mu z jeho úřední činnosti známo, že osobě jménem A. H., nar. X, byl v řízení vedeném před zdejším soudem pod sp. zn. 9 Azs 233/2017 ustanoven zástupce za téměř totožných skutkových okolností (stěžovatel prostřednictvím stejného formuláře uvedl, že nemá v České republice pobytové oprávnění, neovládá český jazyk a nemá žádný majetek).

[20] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení zrušil a věc městskému soudu vrátil k dalšímu řízení. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Na městském soudu tak bude, aby v dalším řízení rozhodl znovu o žádosti stěžovatele o osvobození od soudního poplatku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. listopadu 2017

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu